

Ferdinand Břetislav Mikovec

* 23. 12. 1826

† 22. 9. 1862

Krásná země česká, tato koruna v perle Rakouska, má také množství znamenitých panských a rytířských sídel, kostelních a městských staveb, rozmanitých historických a umělecky pamětihodných výtvorů sochařských a malířských, jakých, kromě Itálie, sotva v které zemi se nalézá. A vskutku, může-li se která země honositi dobami, jakéž rozkvětu a vývinu umění a věd byly příznivy, jest to zajisté země česká; může-li který národ s pravou vlastenskou hrdostí nazpět pohlédnouti na slavnou minulost, na řadu proslulých a umění milovných panovníků, na šlechtu, která svému času a dějinám dala rovněž tak velké hrdiny jako horlivé podporovatele umění, jest to zajisté národ český.

(Předmluva k *Starožitnostem a památkám země české*, 1860)

Portrét Ferdinanda Břetislava Mikovce s mladšími sourozenci a skalním hradem Sloup od neznámého autora, 1840, olej na plátně (Muzeum hlavního města Prahy)

do Prahy, kde se ale nakonec věnoval divadelní a historické publicistice a studiu historických památek. Uveřejnil rovněž dvě divadelní hry s náměty z českých a ruských dějin: v *Záhubě rodu přemyslovského*, která měla premiéru na začátku roku 1848, si vzal na mušku česko-německou nesvornost, v *Dimitru Ivanovičovi* (1855) usiloval podat hlavního hrdinu jako sympatizanta s nevolníky, jejichž sociální postavení hodlal svými reformními plány zlepšit, ale i jako dramatickou osobnost zmítanou pocity viny z odhaleného podvodu. Mikovec zasáhl i do veřejného dění: angažoval se – bez většího úspěchu – jako prostředník mezi českou a německou stranou v letech 1848/49 jako „mluvčí studentstva“ a praporečník studentské gardy Svornost, v roce 1861 na Staroměstské radnici jako organizátor výstavy starožitností a zakladatel uměleckého spolku Arkadia, v němž se měli setkávat umělci bez rozdílu sociálního původu a užívaného jazyka. Jeho rozsáhlé znalosti historie a umění českých zemí můžeme dodnes obdivovat ve sličně vydaných – česky i německy – *Starožitnostech a památkách země české* čili *Alterthümer und Denkwürdigkeiten Böhmens*. V této knize můžeme rovněž číst článek o hradu Sloupu čili Einsiedlersteinu, dominantě tohoto kraje. Záleželo mu na výtvarném doprovodu knihy, který vyhotovili přímo v plenéru Josef Vojtěch Hellich a Vilém (Wilhelm) Kandler. V tomto smyslu je také třeba rozumět pojmu „národ český“ z uvedeného úryvku. Týká se Čechů i Němců, kteří v této zemi žili a zanechali po sobě stopy společenské, kulturní i ekonomické aktivity, na něž můžeme navazovat i dnes.

České kultuře – bez rozdílu jazyka – prospěl Mikovec i jako divadelní kritik a kulturní publicista. Soustavně referoval o české divadelní scéně do časopisu *Lumír*, v němž v době „zaživa pohřbených“ umožnil publikovat za slušný honorář i mnoha „nepohodlným“ autorům. Stejně jako v jeho předcházejících recenzích o pražském německém divadle byla pro něj prioritní slovesná kvalita hry či jejího překladu a kvalitní divadelní provedení. A české divadlo bylo v této době stále ještě inscenačně a herecky v plenkách. Přitom se ale nedá říci, že Mikovec by tuto svébytnou pozici českého divadla odmítal brát na vědomí. Jelikož mu na českém divadle (a literatuře) velmi záleželo, ze svých nároků neslevoval. Právě proto došlo v roce 1851 ke známému sporu s Tylem, kdy Mikovcovy kritiky způsobily, že Tylův byla vypovězena smlouva se Stavovským divadlem a on musel z Prahy odejít. I nadále však byly jeho hry v *Lumíru* recenzovány a po jeho smrti napsal na něj Mikovec uznalý, ač místy kritický nekrolog. Stejně tak ale psal o dějinách českého divadla do pražské *Bohemie* nebo uveřejňoval medailony českých literátů i herců v rakouských a německých časopisech.

„Elegant až do choulostivosti, a přitom opravdový, do hloubky pracující učenec. Zanícený starožitník, náruživý přítel ze žlutých pergamenů, a zase zanícený milovník umění nejmodernějšího, divadla, a rovněž náruživý milovník pleti mladé a krásné“, jak o něm napsal jeho obdivovatel Jan Neruda, se našťástí už nedožil vyhroceného českého a německého nacionalismu, který se přetahoval i o jeho dílo a přičen. Jak dnes víme, ovšemže zbytečně.

Mikovcův hrob byl přenesen na žádost příbuzných v roce 1911 za halasného nesouhlasu některých českých novinářů z tehdy částečně zrušeného Malostranského hřbitova na obecní hřbitov ve Sloupu v Čechách.

PhDr. Václav Petrbok, Ph.D.

Mikovcův popis skalního hradu Sloup s vedutou hradu od Viléma Kandlera ve *Starožitnostech a památkách země české*, vycházejících od roku 1860 v české a německé verzi (Národní muzeum)

Zřizovatel: Národní muzeum – Matice česká, sekce Společnosti Národního muzea, ve spolupráci s obcí Sloup v Čechách – listopad 2013
Typografie, tisk: FAST reklamní studio s. r. o., Praha 10
Kontakt: Matice česká, Václavské náměstí 68, 115 79 Praha 1, tel. 224 497 333, matice_ceska@nm.cz.

V divadelní hře *Záhuda* rodu přemyslovského tematizoval F. B. Mikovec tehdy aktuální problém česko-německé nesvornosti (Národní muzeum)

Časopis *Prag*. Beiblätter zu Ost und West z prosince 1844, jehož příspěvkem byl také F. B. Mikovec (Národní muzeum)

Beletristický časopis *Lumír* z července 1853, založený v roce 1851 F. B. Mikovcem (Národní muzeum)

F. B. Mikovec připravil k vydání soubor dopisů Jana Husa z Kostnice v německém překladu, 1849 (Národní muzeum)